

УДК 325.33 + 341.232

Антонюк К.І.¹, Єльцина О.О.²

¹ проф. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. БТЕз-1914м НУ «Запорізька політехніка»

РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПАРТНЕРІВ У ПІДТРИМЦІ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ МІГРАНТІВ ТА ПЛАНУВАННЯ ЇХ ПОВЕРНЕННЯ

Європейські країни, зокрема Польща та Німеччина, відіграють ключову роль у процесі підтримки українських громадян, які були змушені залишити країну внаслідок збройної агресії Російської Федерації. Від початку повномасштабного вторгнення, ці держави реалізували низку комплексних заходів, спрямованих на гуманітарну допомогу, правовий захист, інтеграцію на ринку праці та доступ до соціальних послуг. В таких умовах актуальним вважаємо аналіз особливостей їх інтеграційних політик, а також їх стратегічного бачення власної ролі у поверненні українців на батьківщину за покращення зокрема безпекової ситуації.

Польща стала однією з перших країн Європейського Союзу, яка оперативно відреагувала на масовий наплив українських громадян після початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну у лютому 2022 року. Варто зазначити, що уряд Польщі запровадив спеціальний закон «Про допомогу громадянам України у зв'язку з збройним конфліктом на території цієї держави», який дозволив українцям перебувати на території Польщі до 18 місяців із можливістю подальшого продовження цього терміну. Особам, які приїхали з України, надається статус тимчасового захисту без потреби у стандартній процедурі надання притулку. Завдяки цьому механізму українці отримали право на проживання, доступ до системи охорони здоров'я, державної освіти, соціальних виплат, а також можливість легального працевлаштування без спеціального дозволу [1]. Згідно з даними Міністерства родини та соціальної політики Польщі, понад 400 тисяч українців офіційно працевлаштовані, що свідчить про високий рівень залучення до національної економіки [2]. Польський уряд спростив процедури отримання дозволу на роботу, а також впровадив мовні та перекваліфікаційні курси для швидшої адаптації на ринку праці.

Подібна модель була впроваджена й у Німеччині. Згідно з даними Федерального міністерства внутрішніх справ Німеччини, станом на середину 2023 року країна надала притулок понад 1 мільйону громадян України. Уряд Німеччини не лише забезпечив базову підтримку, а й запровадив цілеспрямовану політику інтеграції. Зокрема, українцям надається доступ до програм Jobcenter, які дозволяють отримувати фінансову допомогу, брати участь у курсах з підвищення кваліфікації, а також відвідувати так звані

Integrationskurse – безкоштовні курси німецької мови та основ культури й законодавства країни [3]. На практиці це означає, що навіть громадяни без знання німецької мови отримують реальний шанс адаптуватися до нових умов: наприклад, у Берліні діє понад 150 інтеграційних центрів, де українці можуть не тільки вивчати мову, а й отримувати психологічну підтримку, консультації щодо житла та працевлаштування. У Мюнхені діють спеціальні програми під егідою Федерального агентства з працевлаштування, які допомагають українцям з освітою у галузі медицини чи ІТ швидко інтегруватися у професійне середовище. Також діють численні програми економічної інтеграції. Зокрема, українці мають доступ до біржі праці, де їм надаються послуги з пошуку вакансій, перекваліфікації та мовної підготовки. За інформацією дослідження Інституту німецької економіки, близько 50% працездатних біженців з України були зайняті у сферах логістики, роздрібно́ї торгівлі, охорони здоров'я та догляду [4].

Таким чином, короткострокові інтеграційні заходи у Польщі та Німеччині є не лише засобом гуманітарної підтримки, а й стратегічною інвестицією в соціальну стабільність, а також у майбутнє економіки країн-приймачів, які вже сьогодні визнають внесок українських біженців у свої національні ринки праці. Варто зазначити, що в обох країнах також діють ініціативи з підтримки підприємницької діяльності серед українців. Наприклад, у Польщі у 2023 році було зареєстровано понад 20 тисяч бізнесів, започаткованих громадянами України, що свідчить про значний потенціал для довгострокового економічного внеску в економіку країни-приймача [5]. Однак, попри позитивні зрушення, досі зберігаються структурні бар'єри, зокрема мовний, а також обмежений доступ до професій, які потребують підтвердження кваліфікації. На думку багатьох експертів, довготривала інтеграція вимагає комплексного підходу, що включає визнання дипломів, підтримку кар'єрного зростання, а також розширення можливостей участі українців у професійних спільнотах ЄС. Економічна інтеграція українських мігрантів у Польщі та Німеччині демонструє приклади ефективних інструментів адаптації, проте залишається потреба у посиленні стратегічного бачення цього процесу як з боку приймаючих країн, так і на рівні ЄС загалом.

У довгостроковій перспективі постає проблема створення умов не лише для стабільного перебування українців за кордоном, а й для забезпечення механізмів їх поступового повернення після завершення війни. Важливо, щоб допомога не була спрямована лише на утримання людей за кордоном, а й передбачала збереження їхньої економічної, культурної та освітньої прив'язаності до України. Наприклад, у Польщі та Німеччині активно діють українські освітні ініціативи – суботні школи, культурні центри, а також дистанційне навчання за українською шкільною програмою. Це дозволяє дітям зберігати знання рідної мови та історії, що є важливим

фактором майбутньої реінтеграції в українське суспільство. Водночас в обох країнах діють програми, які надають українцям можливість працювати дистанційно на українські компанії або брати участь у проєктах, які мають на меті підтримку економіки України. Наприклад, платформи на кшталт "Remote Ukraine" або ініціативи Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР), що фінансують стартапи українських підприємців за кордоном, водночас сприяючи збереженню їхніх бізнес-зв'язків із батьківщиною.

Варто підкреслити, що частина українських біженців, особливо висококваліфіковані спеціалісти, може відіграти ключову роль у післявоєнному відновленні країни, за умови, що буде створено сприятливе середовище для їх повернення. Тому вже зараз доцільно розробляти програми, які б стимулювали не лише еміграційну інтеграцію, але й реміграцію – тобто добровільне повернення та повторну інтеграцію в українське економічне та соціальне середовище. Зокрема, це можуть бути програми «повернення талантів», податкові пільги для ремігрантів, підтримка реєстрації бізнесу в Україні після повернення тощо.

Таким чином, ефективна довгострокова стратегія щодо українських вимушених мігрантів має поєднувати елементи соціальної стабільності в країнах перебування з механізмами збереження національної ідентичності та перспективами повернення. Ініціативи партнерства між Україною, європейськими країнами та міжнародними організаціями є ключовими чинниками успішної економічної та соціальної інтеграції українських мігрантів у країнах ЄС. Вони сприяють не лише підвищенню професійних компетенцій, а й формуванню умов для сталого розвитку як окремих осіб, так і суспільств у цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Amendment to the law on assistance to Ukrainian citizens in connection with the armed conflict on the territory of the country has entered into force. Gov.pl.
2. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej. (2023). *Informacja o zatrudnieniu cudzoziemców*. URL: <https://www.gov.pl/web/rodzina/informacja-o-zatrudnieniu-cudzoziemcow>
3. Bundesministerium des Innern und für Heimat. Unterstützung für Geflüchtete aus der Ukraine. URL: <https://www.bmi.bund.de/>
4. Institut der deutschen Wirtschaft Köln. (2023). *Geflüchtete aus der Ukraine: Integration in den Arbeitsmarkt schreitet voran*. URL: <https://www.iwkoeln.de/studien/ukraine-fluechtlinge-integration.html>
5. Polskie Radio. (2023). *Coraz więcej firm zakładanych przez Ukraińców w Polsce*. URL: <https://www.polskieradio.pl/>